

Római kori beépítettség kutatása az aquincumi polgárváros déli városfalán kívül

(Budapest, III. ker., Huszti út 21.,
Hrsz. 18910/109)

A BTM Aquincumi Múzeuma 2003. július 9. és 28. között végezte el a terület szondázó jellegű régészeti feltárását. Az aquincumi polgárváros délnyugati szomszédságában, régészetiileg védett telken lakóparkot kívánnak építeni, amelynek alapjai – a beruházó által hitelesített tervek alapján – a mai szinttől 1,6 méter mélységig bolygatják a talajt. (1. kép)

A területtől keletre Pető Mária 1977 és 1980 között több kutatóárokban az akkori felszíntől 80–100 centiméter mélyen római kultúrreteget talált sok kerámiaanyaggal, illetve néhány későrómai sírt. (PETŐ 1984, 275–290) Tovább haladva keletre, a városfaltól délre pedig legalább két római kori épület maradványát (fogadó jellegű épület?) és útrészleteket regisztrált. A feltárás eredményei alapján egyértelművé vált, hogy a polgárváros déli városfalán kívül is számolni kell beépítéssel, a leletanyag alapján elsősorban a Kr. u. 2. század végétől – 3. század elejétől.

A feltárás során – már meglévő épületalapok miatt – csak két árok kialakítására volt mód: egy észak–déli (5×29 méter) „A” és egy kelet–nyugati irányú „B” (5×22,8 méter). A két felületben ugyanaz, az alább ismertetett rétegsor volt tapasztalható.

1. A jelenlegi terepszint alatt körülbelül 80 centiméter vastag újkori feltöltés volt,

Investigation of Roman period occupation outside the southern town wall of the Aquincum Civil Town

(Budapest III, 21 Huszti Road,
Ln:18910/109)

The Aquincum Museum of the Budapest Historical Museum conducted test excavations at the site between 9 and 28 July, 2003. The construction of a residential district is planned in an archaeologically protected lot on the southwest side of the Civil Town of Aquincum. The foundations will disturb the soil down to the depth of 1.6 m from the actual floor level according to the plans authorised by the investor (Fig. 1).

Between 1977 and 1980, Mária Pető found a Roman culture bearing layer with many sherds and a few late Roman graves in a number of trenches extending down to a depth of 80–100 cm beneath the contemporary floor level (PETŐ 1984, 275–290). Farther to the east, she documented the remains of at least two buildings from the Roman period (inns?) and segments of a road. The results of the excavation suggested that houses could be expected outside the southern town wall of the Civil Town as well, especially from the end of the 2nd and the beginning of the 3rd centuries based on the find material.

The already existing foundations of buildings allowed us to open only two trenches: trench “A” running in a north–south direction (5×29 m) and trench “B” running in an east–west direction

1. kép: Az ásatás helyszíne az aquincumi polgárváros délnyugati szomszédságában

Fig. 1: Location of the excavation in the southwestern environs of the Aquincum Civil Town

amely az 1970-es évek végén került a területre.

2. Ez alatt – szintén újkori – sárgásbarna agyagos szint következik, felületén barázda, vagy keréknyomokkal. Ez a Kaszásdűlői lakótelep építését megelőzően kis családi házas, mezőgazdasági művelés alatt álló terület járószintje volt. Pető Mária még erről a szintről kezdhetette feltárásait 1977 és 1980 között.

3. Alatta mindkét felületen középbarna színű agyagos szint következik, amelyből már római leletanyag (kerámia, terra sigillata darabok, vastöredékek) került elő, de a vas patkók jelenléte későbbi használatra utal. Az „A” felületen két ponton kisebb, dél felé pedig egy nagyobb terepsüllyedést figyeltünk meg ebben a rétegben. Az utóbbi alján élénksárga sávok is mutatkoztak. Ez az északnyugat–délkeleti irányú árokjellegű objektum a lejjebb húzódó szürke és feketésbarna római rétegek tanúsága

(5×22,8 m). The two trenches contained the same layer sequence:

1. A ca. 80 cm thick modern fill below today’s surface, deposited in the territory at the end of the 1970’s.

2. An also modern yellowish brown clayey layer followed with furrows or wheel ruts on its surface. This was the ground level of the agricultural territory which had been covered with small houses prior to the construction of the Kaszásdűlő housing estate. Mária Pető was able to begin her excavations from this level between 1977 and 1980.

3. Underneath, a medium brown clayey level appeared on both surfaces. Roman find material (ceramics, fragments of Samian ware, iron fragments) came to light here although the presence of iron horse shoes in the find material show the area was also used later. In this layer, we observed two smaller depressions and a larger one towards the south in surface “A”. Vivid yellow stripes appeared at the bottom of the latter. This northwest–southeast running trench-like feature already had previously existed as well based on the underlying grey and blackish brown Roman layers, and it was continuously filled in.

4. An approximately 40–50 cm thick greyish black layer with building debris and Roman finds followed in both trenches. Its exact dating will be possible only after the evaluation of the find material. The horizontal surface of the layer implies artificial levelling. A plank-lined well intersected this layer at the western end of surface “B”. The well yielded a fragment of iron and a larger textile fragment. According to András Grynaeus’ dendrochronological analyses, the wood material came from the end of the 19th

szerint már korábban is létezett, betöltődése folyamatos lehetett.

4. Ezt követte a mindkét árokban közel 40–50 centiméter vastag, római leletanyagot tartalmazó szürkésfekete, épülettörmelék-szint. Pontosabb korhatározása csak a leletanyag kiértékelése után lehetséges. A réteg vízszintes felszíne planírozásra utal. A „B” felületen, annak nyugati végénél ezt a réteget vágta egy deszkabéleltű kút, amelyből vastörödek és egy nagyobb textilmaradvány került elő. Faanyaga Grynacus András dendrokronológiai elemzése alapján a 19. század végéről származik. A kút felső részét egy későbbi tereprendezéskor elpusztíthatták, ezért jelentkezett csak ebben a rétegben. (2. kép)

5. Ezen réteg alatt egy feketésbarna, római kori réteg következett. A szintből – összefüggés és objektumok nélkül – nagy mennyiségű római kerámiatöredék, építési törmelék, ember- és állatsont darab, üvegtöredék került elő. A réteg tetején, az „A” felület déli és a „B” felület keleti végében többszörösen megújított, fehér, murvás járósínt-részletek, épületomladék és egy vörös, sávost festésű freskótöredék, elplanírozott (esetleg ké-

century. Later landscaping must have destroyed the upper part of the well which is why it appeared only in this layer (Fig. 2).

5. A blackish brown layer from the Roman period lay beneath this layer. A large number of Roman pottery sherds, building debris, human and animal bone fragments and glass fragments were recovered but lacked any patterning or associated features. On top of the layer were found segments of repeatedly renewed floor levels composed of white rubble, building debris and a red fresco fragment with painted band pattern. These indicate the levelled (perhaps later turned by the plough) ruins of a building in the southern part of surface “A” and at the eastern end of surface “B”. The presence of horseshoes in the layer, which seem to be later, may explain the destruction of the Roman features (agricultural cultivation). We observed traces of a pit in each of the same places.

6. Under this culture-bearing layer, a 10–15 cm thick clay layer followed, which was missing in the eastern and western ends of the unearthed territory. The naturally deposited clay layer contained no finds.

2. kép: 19. századi kút részlete
Fig. 2: Remains of a 19th century well

sőbb szétszántott) épületmaradványokra utal. A rétegből előkerült – és egyelőre későbbinek tűnő – patkók jelenléte magyarázhatja a római objektumok pusztulását (mezőgazdasági művelés). Ugyanitt két ponton egy-egy beásás nyomait is dokumentáltuk.

6. Ez alatt a kultúrréteg alatt egy vékony, 10–15 centiméter vastag sárga agygréteg következett, amely azonban a feltárt terület nyugati, illetve keleti végénél hiányzott. A természetes eredetű agygrétegből leletanyag már nem került elő.

7. A rétegsor alján masszív, rétegzett kavicságy bukkant elő, amelynek uralkodóan dolomitanyagú összetétele, nyugati irányból, a hegyek felől érkező eróziós tevékenységre utal.

A jelen feltárás előzetes eredményei tehát megerősítik a Pető Mária által megfigyelteket. Az általunk feltárt rétegsor alapján valószínű, hogy a polgárváros nyugati részének déli városfalán kívül eső több tíz méter széles sávja nem csak kelet, hanem nyugat felé is beépített lehetett (a terra sigillata leletanyag előzetes vizsgálata alapján) elsősorban a Kr. u. 2. század második felétől. A későbbi korok mezőgazdasági művelése és tereprendezései ugyan nagyrészt elpusztították a római felszint, de az épületomladékok, járósintmaradványok és a nagyszámú leletanyag intenzív használatra utalnak.

T. Láng Orsolya

7. A massive, stratified bed of gravel appeared at the bottom of the layer sequence. The mainly dolomite composition implies erosional activity from the west, from the direction of the hills.

The preliminary results of this excavation support Mária Pető's conclusion. As the layer series we unearthed indicates the existence of a nearby building, it seems that buildings stood in the few dozen metre wide zone outside the southern town wall of the Civil Town not only in the east but also in the west. These constructions mostly date from the second half of the AD 2nd century (based on a preliminary analysis of the Samian ware material). Agricultural cultivation and landscaping in later periods mostly destroyed the Roman surface although the ruins of the buildings, the remains of the floor levels and the large number of finds all bear witness to its former intensive use.

Orsolya T. Láng

Irodalom/References:

PETŐ 1984 – Pető M.: Régészeti kutatások a Kaszás-dűlő területén (Archäologische Forschungen auf dem Gebeit der Kaszás-dűlő). *BudRég* 25 (1984) 275–290.